

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagk egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Áron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Nagy Ferencz**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**.

Előfizetési felhívás

AZ

ERDÉLYI GAZDA^{sz}

nyolczadik évi folyamára.

Az „ERDÉLYI GAZDA“ hetedik évi folyama befejeztetvén, bátrak vagyunk lapunk t. barátait az előfizetés szives megújítására tiszteletteljesen felkérni.

Jól tudjuk, hogy még távol állunk a tökéletesség azon fokától, melyre minden szaklapnak és így a jelen gazdaságinak is, ha hivatását megfelelően betölteni kívánja, emelkednie kell. és ha evvel szemben saját fogyatkozásainkat készséggel elismerjük is, másrészt mindazok, kik velünk együtt lapunk lapjába be vannak avatva, nem fogják tagadhatni azt, hogy a jelen anyagi és szellemi közöny mellett nehéz feladatunknak a lehetőségig megfelelni igyekeztünk.

A jelen folyamra t. előfizetőink és t. munkatársaink pártfogását újból is kérve, kivált ez utóbbiak buzgóságába vetjük bizodalunkat. 1875-ben sok avatott toll pihent, melynek vonásaival örömmel találkoztak ezelőt az „ERDÉLYI GAZDA“ szives olvasói!

Az igazgató választmány rendeletéből selmeczi erdész-akadémiai tanár Fekete Lajosnak pályanyertes munkája: „A Mezőség befásításáról“ lapunk 1876. évi folyamában új éven kezdődőleg teljtartalmulag közölni fog.

A „piaczi áruk“ rendetlen és késői közlése sok indokolt panaszra adván okot, az eddigi közvetett ut helyett gondoskodva lett arról, hogy Királyhágón inneni országrészünk **huszonegy** nevezetesebb heti vásárának árjegyzéke pontosan és gyorsan közöltethessék.

Szabbeli hirdetések eszközlésére lapunk első sorban alkalmas, mert összes Királyhágón inneni gazdasági egyleteinknek hivatalos közlönyül szolgál, az erdélyi gazdasági egylet tagjainak pedig ingyen küldetik meg. Bővebb felvilágosítást a hirdetési díjszabályzat nyújt; közvetlenül megrendelt nagyobb hirdetéseknel különös kedvezmények.

Az „ERDÉLYI GAZDA“ előfizetési ára: egy évre 4 frt., félévre 2 frt., negyedéves előfizetés el nem fogadtatik; megjelenik minden pénteken, legalább egy ivnyi terjedelemmel. Kérjük az előfizetést mielőbb eszközölni, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk; a pénzeket pedig gazdasági egyleti pénztárnok Dr. Hintz György urhoz kérjük — legczélszerűbben posta utalványnyal — eljuttatni.

Kolozsvártt, 1876. január hó 6-án.

Gamauf Vilmos,
az „ERDÉLYI GAZDA“ felelős szerkesztője.

Az éghajlat viszonyainak befolyása az állati életre.

Bármely egyéni vagy egyed élete, földünk szerves lényei között csak porszemként szerepel.

Egyik másik szerves lénynek elpusztulása vagy halála a természet háztartásában bizonyos éltető erővel bír, mert a természetben előforduló események, hogy azt mondjam tünetények kapcsolatosan egymásból kifolyólag támadnak és enyésznek. A halált élet követi és az életnek nyomdokán lépdel a pusztulás.

Egy állat életfeltételeit fontolóra véve és összehasonlítva a természeti erők különféleségeivel, azon meggyőződésre jövünk, hogy a természet különféle viszonyai előmozdító és akadályozó befolyást gyakorolnak az egyéni vagy egyedi élet fejlődésére.

A természeti erők külbefolyásoknak nevezhetők, e befolyások ismerete a gazda előtt birnak érdekekkel, mert az állati organismus vagy egyes részeinek fejlődését akadályozhatják vagy előmozdítják, tehát azok ismerete megtanít állatainkkal természetöknek megfelelőleg bánni, mi árt, mi válik hasznukra, micsoda eljárást kövessünk valamely állatnak bizonyos célunknak megfelelő tenyésztésére.

Bolygónkon létező különféle viszonyok, mint hideg, meleg, nedvesség, szél, légnyomás nem változhat a nélkül, hogy a föld kisebb nagyobb mértékben is ne változzék, de minthogy az állat földi lény, e földön él, e változás szervezetében ismét változást szül, mely lehet éltető vagy pusztító hatású.

Növények, melyek setétben tartatnak, megsárgulnak, virág és magjuk kifejetlen, gyümölcsük szintelen, általában beteges kinézésűek. A lepkének kibuvása előtt összegöngyölt szárnyai, a különféle rovarok setét helyeken és föld alatt létező lárvái, belférgék: világos vagy fehér színűek. A meleg éghajlat állatai feltűnő színezetűek, ugyan azon állat télen és az éjszakibb vidéken világosabb színezetű mint nyáron és az egyenlítő körül. A zöld béka ha megsüti a nap megbarnul. A vándormadarak déli vidéken tartózkodva tarkább színűek, mint mikor éjszokról visszatérve elfoglalják régi tanyájukat. Az emberi hajzat, minél inkább közeledik az egyenlítő

felé, annál setétebb. A néger bőre születésekor veres. Arczunk, kezünk a nap hevének kitéve, megbarnul. Hosszu időre setét börtönbe zárt fogoly sárgaságban szenved, epéje hig, bőre száraz, izzadátság nélküli, vizelete gyakori és világos színű, csontja hihetőleg a villó megszaporodása miatt meggyengül.

Nem hasonlít az állati szervezet a setétben nevelt beteges növényhez?

Ha az állatok elől elzárjuk a világosságot, nagyobb mennyiségű zsir mint indifferens anyag rakódik a sejtszövetbe. A hizó állatokat tehát azért tartjuk setétben; de ne tulságosan vagy lelette hosszú ideig, mert az által a zsir serumná változva vízi kórságot idéz elő. Szárnyasok setét zárt helyen feltűnően hiznak.

Haszon és igás állatainktól nem vonjuk el a világosságot, mert ha a szem nélkülöz a világosság izgató erejét, megbetegszik, szemgyengeség, megvakulás állhat be.

Melegebb éghajlat alatt az emberi és állati felbőr és terméke vastagabb; erről tényleges bizonyosságot nyújt, hogy Afrikában és Ny. Indiában finom gyapju elő nem állitható.

A hőmennyiség az egész természetre s így az állatra is befolyást gyakorol; az állati belmeleg sok tekintetben független az őt környezőhőtől. A melegség leginkább befolyásolja az alsóbb rendű állatokat, kevésbé a fejlettebbeket és legkevésbé az embert.

Melegben minden test, tehát a folyadékok is kitágulnak, melegebb éghajlat alatt az állati testben bizonyos vérviz (Plethora) támad. Az állatok nagy tömegűek, de egyszersmind belférgekkel telt holott a hidegben utóbbi baj nem létezik.

A hőmennyiség befolyásolja az emésztést, hideg éghajlat lakói többet esznek mint a meleg vidékiek; télen többet, tápdúsabb ledeleket esznek mint nyáron.

Télen a lég sűrűbb, az állat testnek — az őt környező hideg miatt — sok megre van szüksége: tehát a tüdő fokozott működésen tartatik. Nyáron a lég ritkább, a hőképződés sekély, tehát a tüdő tevékenysége sem nagy.

A körlég nyáron kitágul s aránylag kevésbé

élenyt tartalmazó télen, s így a testben a szénfogyasztás és égítés kevesebb mint a hideg éjszakon.

Nagyon irybe veszi a hideg éghajlat a tüdő működését. Meleg vidékről hideg tájra szállított állatok rendszerint tüdőbajban szenvednek és abban pusztulnak. Hidegben a vesék nagyobb tevékenységet fejtenek ki, több vizelet választatik el mint nyáron, emben melegebb a máj működése nagyobbodva, több az epe kiválasztás.

A máj — a tüdőnek csekélyebb működése következtében ki nem választott szén (szén-savakba) epe alakban iparkodik kiküszöbölni. Innét magyarázható, hogy nyári meleg időszakban májbetegségek, gyomor és epebajok gyakoriak.

A melegség a bőrkigőzölést fokozza, a négerrek bőrizadtsága kellemetlen szaga, a kérődző állatok lehelete Afrikában ugyan olyan. Ugynevezett fülzsir a meleg tájakon nagyobb mennyiségben képződik. A tej télen kevesebb és zsirtalanabb mint nyáron, nyáron át a vaj több és köpülés után csekélyebb zsiradék marad a iróban. A forró égőv alatt, Brazília és Indiában a tej kevés, de zsirdús.

A forró éghajlat állatai restek és kevésbé mozgékonyak, az emberek ugyan ott göresőkben szenvednek.

Két extrem klimában, a forró Afrikában, Jávában, ugy a hideg Islandban a ló apró kicsi marad.

Hőségben az állatpatái és körmei törékenyek.

A legfinomabb merinó birka Afrika vagy Dél-amerikába szállítva, gyapju helyett szórt termel; ló, marha, keeske szőre között Sziberiában és Tibetben pehelyalaku szőr nő, s minél hidegebb a tél, annál finomabb és sűrűbb.

A levegő mindenkor gőzalakban bizonyos vízmennyiséget tartalmaz; minél melegebb a levegő, annál több vizgőzt vehet magába s ha meghül, azt eső, hó, jégalakban hullatja, vagy hidegebb testtel érintkezve mint harmat mutatkozik.

A körlég viktartalma nem annyira a helyi körülményektől és helyi elpárolgástól, mint az uralkodó széljárástól függ.

Az állat bőre, szőre a körlégből vizet vehet magába; kísérletek bizonyítják, hogy állataink nedves időben több vizet ürítenek ki, mint a mennyit ittak: azt csak a körlégből nyerhették.

Száraz levegőben a tüdő és bőr kigőzölése nagy, ilyenkor bőrhámlások és bőrkütegek gyakoriak.

Tulságos nedves vizgőzzel telt levegőben a bőr és tüdő kigőzölése szünetel, de a vese működésre serkentetik, a takhártyák nedvesek, hasmenés, köszvény, hurut, gyengeség lepi meg az állati testet, továbbá ilyenkor vettetik alapja a vízkórságnak, tüdő és máj gumósodásnak, golyvának és váltóláznak.

Házi állataink között legkevésbé türi a nedvességet a házi nyul, keeske, birka, többet ló és szarvasmarha, s legtöbbet a sertés. Allittatik, hogy vizenyős vidéken tenyésztett sertésnek husa nem oly izletes, mint a száraz vidékié.

Huzamos nedvesség a gyapjuminőséget és mennyiséget csökkenti; tapasztaltatott, hogy nedves, esős gyenge tél után kevesebb gyapju nyiretett, mint hideg száraz után.

Minél inkább emelkedünk a tenger színe fölé, annál csekélyebb a légnyomás. A magas légrétegek szárazabbak az alsóknál.

A hol a testet csekélyebb légnyomás éri, mint magasabb hegyeken, ott fokozott bőrkigőzölés mellett a tüdő működése nagyobb, a vérkeringés gyorsabb, s habár ritkább a levegő, aránylag még is több élenyt tartalmaz, mint az alsó tisztátalan vizgőzzel telített lég.

Oly helyeken, bányákban csekélyebb a bőrkigőzölés illetőleg elpárolgás, a tüdő működése korlátolt, vérkeringés, légzés lassu s ennek folytán a vér széntartalomdus, mert élenyítése s így szén-sav alakban leendő kiküszöbölése lassubb folyamatu, mint tiszta levegőben.

Ugy látszik, hogy csekélyebb légnyomás előmozdítja a haj és szőr növést; oly helyeken föld alatt tartózkodó állatoknak szőrtképző sejtjei tömöttebbek mint a magasabb hegyeken élőké; továbbá magasabb fekvésű, kevésbé ritkább tiszta levegőt élvező birka egyenlő takarmányzási s egyéb viszonyok között kitünőbb gyapjut termel, mint az ellenkező befolyások alatt.

Teljes lég és szélcsend az állati életre nem kedvező, azt magunkon és állatainkon nyár idején gyakran tapasztaljuk. Szélesendben a levegő vizgőzzel telt, rothadó szerves anyagok nehezitik a tüdő és fejbőr működését, a bőrizadás nagy, de akadá-

lyozva van az elpárolgás, ezt bizonyítja azon nagymérvű izzadtság, mely bőrünket nedvesíti.

A levegő tulságos mozgása, vagy gyakori szelek és viharok ismét terhelik a légző szerveket, mert vannak szelek, melyek oly vidékről veszik eredetüket és oly anyagokat hoznak, hogy határozott kártékony befolyásuk minden állati szervezetre.

Nálunk a keleti szél hűvös száraz, a tüdő tevékenységét s így a vérkeringést gyorsítja, tehát tüdőtoroklobokat idéz elő.

A déli szél meleg, nedves, esőt hozó, gyengítő és kábítólag hat az állati testre.

A nyugati szél hasonlólag meleg vizgőzzel telt levegőt hoz, és gyengíti az izomerőt. Az éjszakai szél hideg rohamos járása, a légző műszerekre kártékony, lobok, takhártya-betegségek, torokbajok gyakoriak ily szeles időjárás alatt.

Tenger és nagy tavak felett huzódó szelek rendszeren vizgőzzel telve hűvösek; veszedelmesek azonban azon szelek, melyek a nagy kiterjedésű homok-sivatagok és mocsáros vidékről fujnak. Dél és nyugot Afrika partjain Harmattan név alatt ismeretes szél száraz, forró és bőrbetegségeket okoz. Kelet-Afrika, Egyiptomban ugyan ezen szél Chamsin név alatt nehezíti a légzést, szántja a felbőrt és torkot mintha szurnák, égetnék; rohamosan fujva, embereket és állatokat azonnal megfullaszt. Arabiában Samumnak, Sicilia-, Görög és Olaszországban Siroconak, Spanyolországban Solanonak nevezetik, a közép tengerről érkezve már vizgőztartalma miatt forróságából veszít, de mind a mellett a halak a vízben elbágyadnak, a madarak lassan földszint repülnek, a kutyák vonítanak, a szarvasmarha nyugtalan s bőgve kapkod levegő után, a sertés szaladgál, túr és a földre huzódik, a birka feltűnően összeáll s fejét a földre tartja.

Gyakran tisztátalan a levegő s oly gőzök és gázokkal telt, hogy ismét a tüdő funkcióit nehezíti. Szénsav, kén és szénnek hidrogéniummal alkotott különféle vegyületei, állati testek rothadásánál és emésztő gödrökből felszálló, továbbá állati ürülék és vizeletből támadó ammoniak nemcsak a légző szerveket támadják meg, hanem szembajokat, megvakulást okoznak.

Ez okból megbocsáthatlan, ha istállóinkat nem szellőztetjük és nem intézkedünk úgy, hogy onné

minden állati hulladék rendszeren kihordassék. Mindnyájan ismerjük birka-istállóinkban azon metsző, szuró, takhártyáinkat izgató ammoniakszagot. Ki merné ezen gőzök kártékonyosságát kétségbe vonni.

A mocsáros iszapos vidék levegője egészségtelen, de leginkább a reggeli és estéli órákban; továbbá ködös idővel marháinkat zárjuk be idején és bocsássuk legelőre akkor, midőn a harmat már felszáradt.

Rettenetes Azsia és Afrika némely vidékein azon nagyszerű mocsárok felett elvonuló és kórgerjekkel telt levegő idézte pusztítás. Emberek, állatok váltólázban, sárgaságban, vízkorságban szenvednek és abba pusztulnak el megmenthetlenül.

Némelykor nálunk is bűzhődő köd lép el a láthatárt, mely messze távol országokból veszi eredetét s itt hurutot, takhártya és tüdőlobbokat okoz.

Ébner Sándor.

Szólészetünk.

Már nem emlékszem a közelmúlt melyik évében megengedett a gazdasági egyesület több tagjának gróf Mikó ő Excellentiájának kolozsvári pinczejében borokat izlelni; kezdődött az izelés a marokházi hazai vegyes szőlőből származottal; tetszett mindahányunknak; folytatódott a sok számu külföldi szőlőből származott fajborokon, többféle hazai vegyes szőlőből készített, úgy mint külföldiből szűrt aszuborokon; ezeket és amazokat is halmazott dicséret érte; nem tudtuk, melyiknek adjuk az elsőséget; minekelőtte a jobbnál jobb borok rakhelyéből távoznánk, a minket vezetett tiszteletre méltó ur az ajtónál ezen szavaival állított meg: „uraim kóstoljunk még egy közönséges hazai vegyest“, alig nyeltük ennek csepjeit le, mindannyian egymásnak szemébe néztünk, mintegy kérdezve: nem izlik-e jobban ez a közönséges vegyes, mint a sok eddig izelt és nagyon dicsért fajbor? éreztük, hogy jobban izlik, de a sok — jure aut non-dívatból létező regnansokkal szemben alig mertünk érzésünknek teljes kifejezést adni, nagyon érdekelve kérdeztük: „honnét származik?“, ez közönséges vegyes p r e s z á k a i lön a felelet.

Valahányszor hallom vagy olvasom elvileges kimondását annak: hogy a vegyes hazai termelésen túl kell tennünk, ha borainkat a világ piaczaán szerepeltetni kívánjuk, — a fenn előadott praevalentiája hazai vegyes borunknak eszembe jut, és mintegy megfoghatatlannak tetszik, miért nem igyekeztünk a külfölddel megismertetni a nekünk válogatottan jól izlőt. Neki szoktatni valakit ahoz, a mi egyáltalán nem izlik, nehéz dolog, de valakivel megszerettetni a valódi jót, nem oly nehéz, mint vél-

jük, csak akarjuk erélyesen; az előítélet is legyőzhető, annál inkább a szokás.

A miről én vegyes szőlő borainkat illetve nevezett pinczében meggyőződtem, arról meggyőződött a pincze-egyletünk tavali vizsgáló bizottmánya is; erre mutat a jelentésében foglalt azon — körülmények kényszerítette — szerény észrevétel, melyet a hazai vegyes szőlőből eredő borra nézve tett.

Azon szomorú helyzet, a melyben a pénzt tekintve vagyunk, elég kellene hogy legyen arra, mikép több mint merésznek találjuk az indítványt, a mely sürgeti az elvénuült szőlőtelepek gyökeres kiirtását.

Ha komolyan szembe tekintünk a hozzánk közeledő phylloxera vastatrix veszéllyel, megmagyarázhatatlannak tünik fel az ilyen indítvány.

A ki ezen nagy veszéllyel szemben is mer sokat tenni, oltsa be nem termő vén szőlő tőkét okkalmóddal a könnyű és biztos kocsonya-oltással, és ha a megfogant lehomlított vessző kezd teremni, a mi rendszeren az oltás utáni második évben történik, akkor vesse ki az elvénuült tőkét.

Én a kevés szőlőm sorai közét pár év óta nem magas növények termelése által is értékesítem, szőlőm ez által nem károsul, és ha a phylloxera bemutatná magát, a szőlőm földje nem marad haszonvehetlenül.

Szentgyörgyi József.

Utmutatás a Mezőség kopárainak befásítására.*)

Irta: **Fekete Lajos.**

Előszó.

Az „Erdészeti Lapok“ 1873-ik évi folyamának VIII. és IX. füzetében a 334. lapon következő pályázat olvasható:

P á l y á z a t.

„Adassék terv 5—10 nyomtatott ivnyi népszerű munkában arról, miként lehetne hazánk Királyhágón inneni részének, különösen a Mezőségnek említést alig érdemlő, sovány legelőnél egyebet nem nyújtó, meredek kopárait, szintugy a déli, mint az északi oldalakon befásítani.

Neveztesse meg ezen helyek légköri, s talaji viszonyainak legmegfelelőbb fanemek, irassanak le azok élettanilag, növénytanilag, s osztályoztassanak a talaj különböző alkatrészeinek megfelelőleg.

Adassék elő az ajánlott fanemek magva gyűjtésének faiskolában vagy állandó helyükre való elvetésének, faiskolában nevelésük s állandó helyre kiültetésüknek, mindkét helyen való ápolatásuknak legcélszerűbb, egyszerű módja; a teendőket elintézésének legalkalmasabb idejének mindannyiszor kijelölésével.

*) Ezennel megkezdjük Fekete Lajos, selmeczi bányász- és erdész akadémiai r. k. tanár ur pályanyertes munkájának közlését, ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe. Szerk.

Ismertessenek meg az erdőültetéshez kellő legcélszerűbb eszközök, rajzaik segítségével.

A pályamunkák szokott módon idegen kézzel írva, s jeligés levelekkel ellátva, 1874. ápril 30-án estig Kolozsvárra az erdélyi gazdasági egyesület titkárához küldendők be.

A pályaművek megbíráltatását szakértők által a választmány eszközölné, s ez adja ki az abszolút beccsel bíró legjobb mű írójának a díjt.

A pályamunka a díj odaitélése napjától számítandó félévig az író tulajdona marad. Ha azonban ez alatt kinyomatását nem eszközölné, a tulajdoni jog az erdélyi gazdasági egyesületre száll.

A pályadíj 50 arany. —

Szerző igyekezett a pályázatban körülírt feladatot tehetsége szerint megoldani, s tárgya felosztásában és egymásutánjában is, a mennyiben azt czélszerűnek tartotta, az ott kijelölt sorrendet követni.

A bevezetés a kitűzött czélnak legmegfelelőbb fanemekről értekezik, s a mennyiben azok talaj igényeiknél fogva osztályozhatók, e kiváncságot is lehetőleg tekintetbe van véve, de a dolog természete szerint itt éles határvonalokat húzni nem lehet, miután a fanemek tenyésztése inkább a talaj physical tulajdonaitól és általános termőképességétől, valamint valamely alkatrészétől pl. agyag, homok, mész, vas sat. függ.

Az első részben az illető fanemek vannak leírva növénytanilag, kiváló tekintettel tenyésztési igényeikre. A növénytanilag leírást egészen népszerűen tartani, mely a botanikai műszavak ismeretét teljesen kizárta volna, nem lehetett; mindazáltal szerző e részben a legszükségesebbekre szorítkozni igyekezett, s azon kifejezéseket, melyeknek ismeretét laikusoknál fel nem teheti, nem mulasztotta el megmagyarázni, sőt hogy a leírás teljes legyen, azt kitűnő rajzokkal illusztrálta. A megtelepítés módjainak leírását a második rész tárgyalja, lehetőleg a Mezőség viszonyaihoz alkalmazva. E tekintetben kénytelen azonban szerző bevallani, hogy a talaj- és fekvési viszonyok számtalan változatainak mindenikét még szabatosan definiálni sem vagyunk képesek, annál kevésbé az erdőtelepítésnek legcélszerűbb módjait adni ezen változatok mindenikére nézve. A mit azonban, a viszonyok főbb változatait és kombinációit illetőleg, mint nézete szerint legcélszerűbbet, alkalmazhatónak vélt, azt legjobb meggyőződése szerint, lehető kimerítően és népszerűen óhajtott előadni. Mert ugy volt meggyőződve, hogy itt nem az a cél, valamely fanem megtelepítésének minden alakját, hanem a pályázat saját kifejezése szerint csak is a „legcélszerűbb, egyszerű“ módokat megismertetni.

Az erdővetés és ültetés előadott módjaihoz szükséges s egyszersmind egyszerű eszközök, a mennyiben azok a közéletből nem eléggé ismeretesek, a szövegbe nyomott rajzaik által vannak ismertetve; ellenben a mindenki előtt ismeretes kerti ásó, kapa, gereblye s több efféle rajzaival a tért szükíteni fölöslegesnek látszott.

Zár a d é k u l a munka teljes kikerekítése végett ki-

vánatosnak látszott némi általános utasításokat adni az ertvények végrehajtása és ápolásáról.

..... n, 1874-ik év, ápril 27.

A szerző.

Bevezetés.

A Mezőség kopár legelőinek befásítására alkalmas erdei fák fajainak megvitatása,

A Mezőség azon viszonyai, melyek a fák tenyészésére befolyással vannak.

A Mezőség domborzatát illő rövidséggel nem tudjuk találóbban jellemezni, mint azt Hunfalvy János „A Magyar Birodalom természeti viszonyainak leírása“ II. kötetének 106—108 lapjain tette. A Mezőség „déli határát Torda, az Aranyos és Maros jelöli; K. felől szintén a Maros, különösen Maros-Vásárhely, Szász-Régen és Teke, Ny. felől Kolozsvár és Szamosujvár, É. felől Déés, Bethlen és Beszterce határolják. Területe majd 100 □ mld; Erdélynek csaknem közepét foglalja el. Sajátságos jellemű pusztá; legmagasb pontjainak általános magassága alig 2000', (633 m.) a rajta emelkedő dombhátak és tetők viszonylagos magassága 400—600'. (126—190 m.) Terjedelmes síkság nincs rajta; mindenütt csak kopasz dombokat, alacsony hegyeket, hossza nyuló hegyoldalakat, szabálytalan völgyeket találunk. A mindenféle hálózatosan elnyúló hegy és domborok többnyire katlanforma mélyedéseket, még ki nem fejlődött völgyeket környékeznek, melyekben mocsárok és tócsák vannak, természetes vztartók a különben nem igen bővizű vidéken. A tócsáknak sok helyütt mesterséges lefolyásaik vannak, s az így megindult patakok malmokat is hajtanak. A völgyekben kaszálók, a hegy és domboldalon többnyire szép buza-, rozs-, zab és tengeri földek terülnek el; de a borág, mely a két Küküllő és Maros völgyeinek hegyoldalait díszesíti, itt teljesen hibázik. *) A hegyek és dombok gerincei többnyire gyepesek vagy kopárak, legfeljebb törpe bozóttal fedvők; erdő ligetet csak helyenként találunk, leginkább a helységek közelében s ezen többnyire ültetett kis erdőcskék tölgy-, juhar-, hárs, de főleg fűzfából állanak. A helységek a minden irányban elnyúló völgyekben vonultak meg, melyek mind laposak s többnyire mocsárosok, minthogy a rajtok elkigyózdó patakoknak csekély esésök van. Ily völgykatlanban igen korlátozott kilátásunk van, de ha egy feldomborodó kúpra hágnak az egész területet láthatjuk meg. Akkor ez, mint erdős, magasabb hegysorokkal berekesztett, hánykódásában és hullámzásában megfagyott tenger tárul fel előttünk, melyen nincs pont, hol szemünk megnyughatna. Városok csak a szélein vannak, belsejét egyedül oláh falvak foglalják el, melyek földházakból, idomtalan szalma födelekből állanak, s melyek körül gyakran gyümölcsfákat sem látunk. A lakosok szalmát és ganéjt tüzelnek; az erdőt a mocsároknak burjánzó nád és sás pótolja. Szépnek nem mondhatjuk a Mezőséget, de érdekesnek igen is. A magyar alföldhöz annyiban

*) Ha ma már a zamatos „Mezőségi“-vel dicsekedhetünk, ez egy jobb kar hajnalául vehető.

hasonlít, hogy sem erdeje, sem köve, sem csinált utja nincsen, s hogy sok tava s mocsárja s ezekben sok vízi szárnyas van. De völgyes hegyes voltánál fogva, nagyon különbözik attól.

Minthogy a Szamosmelléki hegység vízválasztó dereka a Mezőségen keresztül vonul, azért völgyei részint a Szamosba, részint a Marosba nyílnak.

A Mezőség nyugoti folytatását a Kolozsvár éjszaki oldalán elnyúló Kaszálók (Heuwiesen) képezik. Ezek szintén dombos, völgyes és erdőtlen fátlan terület, melyet a Kis-Szamos és a Nádas határolnak. Kiterjedése valami 6 órányi. Legmagasbb kupjai 1600 (506 m.) lábnyiak, viszonylagos magassága Kolozsvár felett 5—600'. (158—190 m.) A hullámos terület közepén katlanforma mélyedés van. Ez K. felé elvan rekesztve, Ny. felé pedig nyílt. Közepén kis patakok gyűződik el, mely az egész területet déli éjszaki részre osztja; éjszaki részén erdei növények dlszenek, jeléül annak, hogy az egykor erdős volt. A Kaszálók egészben véve szárazok, noha magasabb domborodásaikon is vannak jó vizet szolgáltató források. Buja növényzet ékesíti az egész területet, délkeletőjén szőlők, gyümölcsösök és bokrosok is vannak. —

Vannak ugyan a Mezőségen 1000 (316 m.) lábnyi tengerfeletti magasságot el nem érő völgyfeneknek is, de azok meredek kopárak, melyek befásításának kérdésével e munka foglalkozik, mindenesetre 1000 és 2000 láb (316—632 m.) általános magasság közt foglalnak helyett, s legnagyobb részök 1200 és 1600 lábnyi (380—506 m.) magasságok között fekszik.

(Folyt. köv.)

E G Y V E L E G.

* Lapunk t. előfizetőit bátrak vagyunk tiszteletteljesen figyelmeztetni, hogy a jelen évfolyam első fele megkezdődött, miért is az előfizetések szives megújítását idejekorán kérjük eszközölni, nehogy a lap küldésében késedelem álljon be. Az „Erdélyi Gazda“ kiadóhivatala.

* Piaczi árjegyzékünk a jelen első számban még nagyon hiányos, mit egyrészt a nagy hőésés által okozott postai késedelem, másrészt az új métermérték még nem mindenütt legyőzött nehézségeinek kérünk tulajdonítani. Jövőre remélhetőleg teljesen rendbeu leszünk és fennakadás nélkül fogjuk közölhetni az annyira fontos piaczi árakat.

* Személyi hír. Major Pál, miniszteri tanácsos és a földmívelési osztályoknak főnöke a földmívelés, ipar- és kereskedelmi ministeriumban, B. Simonyi Lajos minister előterjesztése folytán ezen állásától, buzgó és sikeres szolgálatainak elismerése mellett ő felsége által felmentetett.

* Interpelláció a polgármester urhoz! A helybeli „Kelet“ egyik közelebbi számában Kolozsvár városa t. polgármestere interpellálva lett az iránt, hogy van-e tudomása azon lépésekről, melyeket az erdélyi gazdasági egylet egy helyt felállítandó községi faiskola érdekében a városi tanácsnál tett és ha igen, mikor szándékozik a törvény világos szavait érvényre emelni s a kolozsvári tanuló ifjuságnak is módot nyújtani, hogy

az annyira fontos fa és gyümölcsstenyésztésben a szükséges ismereteket megszerezhesse? — Az interpelláló ur felvilágosítására elmondhatjuk, hogy ezen ügy eddig miként fejlődött. Az igazgató válaszmány 1875. martius 15-éről keltezett indokolt átiratában felkérte a t. városi tanácsot, hogy egy községi faiskolát mielőbb felállítani sziveskedjék, minek folytán május 13-án azon választ nyerte, hogy a tanács kész a szükséges intézkedéseket megtenni, ha — az egylet átengedi köztelkének azon részét, mely a kerítésen kívül van és a felügyelettel megfelelő javadalmazás mellett saját kertészét megbízatni engedi. A válaszmány azonban nem fogadható el ezen „áldozatkész“ ajánlatot, mert ugy kertjére, mint kertészére kizárólagos szüksége van és június 15-én ismét vissza irt a t. tanácshoz, ismételvén a már elmondottakat és határozottan kérve azt, hogy a községi faiskola mielőbb, de jó talajon és vízben bővelkedő helyen állíttassék fel. Válasz még eddig nem érkezett, különben azóta csak egy félév mult el, hát nincs miért türelmellenkedni!

* Egy jeles faiskola érdekében. Bereczki Máté derék pomologunkat a biharmegyei gazdasági egylet tiszteletbeli tagjává választotta. Ez alkalomból nevezettről a „Nagyváradi“, a megérdemelt elismeréssel emlékezik meg, s azon óhajnak ad kifejezést, hogy a kormány gondoskodjék arról, hogy B. faiskoláját, melyet kincstári bérbirtokon alapított, megtarthassa, továbbá, hogy a kormány őt segítse azon munkában melyet pomologiai eddigi működése eredményeként összeállít. Mint értesülünk, a földmívelési ministerium teljes méltánnyalással van B. érdemei iránt, s őt legutóbb egy szakmájának megfelelő

állásra is megnyerni óhajtotta, mely alkalommal tudomására jutott azon fent érintett körülmény is, hogy t. i. B. nagybecsű gyümölcsfajta-gyűjteménye bérbirtokon van. Meg vagyunk róla győződve, hogy a kormány, ha ott a kellő lépések megtörténnek, mindent el fog követni, hogy B. valóban szerény igényeit kielégítendő, őt faiskolája telkének további haszonélvezetében meghagyja. (F. E.)

* Pályázat. A földmívelési ministerium által egy a mező- és kertgazdaságra káros rovarokat és irtásuknak legcélszerűbb módját tárgyazó népszerű munka megírására ezennel nyílt pályázat hirdettetik. A munkának, melynek alapjául dr. H. Nördlinger kisebb munkája („Die Kenntniss der wichtigsten kleinen Feinde der Landwirthschaft.“ Stuttgart 1871. kis 8-rét. 138. lap) szolgálhat, tárgyalnia kell: 1-szor. Azon a mezőgazdaság, kertészet és szőlőszetnek kártékony rovarokat, melyek országunkban és legtömegesebben fordulnak elő. 2-szor. Azokat, a melyek csak néha szaporodnak fel a kártékonyaságig; és 3-szor, ezen állatok leírását (megfelelő világos rajzokkal) és az irtás legcélszerűbbnek bizonyult módját. A munka terjedelme mintegy 10 nyomtatott ivre irányoztatik elő, és pályadíj 600 ft. o. é. tüzetik ki azon megjegyzéssel, hogy a munka az alulírott magyar kir. ministerium tulajdona leend. A pályázat nyílt lévén, pályázók tartoznak a munka tervezetét és mutatványzikket saját nevíük megnevezése mellett legfeljebb 1876. évi april 1-ig az alulírt m. kir. miniszteriumhoz benyújtani, mely a beérkezett tervezetek s mutatványzikkék megbirálására illetékes szakértők által megbízás utján fogja eszközölni. A munka megírására három-negyed évi időtartam engedtetik. A pályadíj a kézirat átadásakor fog kiadatni.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T E S E K.

Legjobb és legolcsóbb forrás

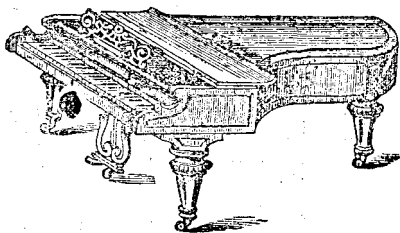
ZONGORÁK és HARMONIUMOK

beszerzésére.

használt zongorák megcserélésére,

valamint mindennemű húros hangszerek, azok alkatrészeinek és mindenféle huroknak vásárlására.

Zongora-kölcsonzési
raktár.

Zongora-javítási
műhely.

TRISKA FERENCZ

KOLOZSVÁRT,

a távirdai hivatalal szemben.

Kivánatra legujabb, 1875-re szóló árjegyzékemmel bérmentve szolgálók. Üzletemben a lehető legnagyobb olcsóság a legszigorubb lelkiismeretességgel párosul.

Zongora hangolás bármily távol vidéken is olcsón elvállaltatik.

Excentrice takarmányvágó-
gépek és répavágók, Mayer és
Bracke-féle gabonatisztító rosták,
nem különben valódi Mayer-féle
Trieurs konkoly választó gépek
szelölővel és anélkül kaphatók

TAUFFER FERENCZNÉL

KOLOZSVÁRT.

VICTORIA biztosító társaság Kolozsvártt

(alapított 1865-ben).

A vagyommérleg- és forgalmi kimutatás kivonata: (1874. decz. 31.)

Összes bevételek kezdettől	
(1865)—1873. év végéig	16.229,161 f. 17 kr. o. é.
Bevétel 1874-ik évben	3.376.862 f. 82 kr. o. é.
összesen	19.606,023 f. 99 kr. o. é.

Kifizetett károk kezdettől	
(1865)—1873. év végéig	5.355.856 f. 42 kr. o. é.
Kifizetett károk 1874. évben	1.324,799 f. 85 kr. o. é.
összesen	6.680,656 f. 27 kr. o. é.

Kiosztott nyereség kezdettől	
1874-ik év végéig	439.738 ft. 69 kr. o. é.

Biztosítéki alap:

Alaptőke (ebből 1 millió forint teljesen befizelve)		2.000,000 ft. — kr. o. é.
Tartalék alapok az összes biztosítási ágakban		1.369,989 ft. 32 kr. o. é.
Évi tiszta díj bevétel		1.500.000 ft. — kr. o. é.
összesen		4.869,989 ft. 32 kr. o. é.

Biztosításokat fogad el:

- tűz károk ellen (ha villám által okozottak is) épületekre, gyárookra, készletekre, ingókra stb.
- jégkárok ellen teljes kártérítéssel;
- az ember életére minden módozatokban — és közvetiti
- a túlélési csoport biztosításokat.

Központi iroda: Kolozsvártt, főter 26. szám.

Vezérügynökségek: Bécs, Budapest, Grác, Prága.

Fő-ügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Nagy-Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.

Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében.

A „VICTORIA“ biztosító társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindig hiven és pontosan megfelelően, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

VICTORIA biztosító társaság igazgatósága.

P i a c z i á r a k.

A h é t i v á s á r.		Egy hectoliter (=1.62 bécsi mérő)						100 Kilogramm (=178.55 bécsi font)		1 köbméter (=0.14 bécsi köböl)	1 kilogramm (=1.78 bécsi font)
h e l y e	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha h u s
á r a k r a j c z á r o k b a n											
Besztercze											
Brassó											
Csik-Szereda											
Décs											
Déva											
Erzsébetváros											
Felvincz											
Fogarás											
K.-Fehérvár											
Kolozsvár	jan. 6.	—	450	340	—	—	—	—	—	—	38
M.-Vásárhely											
Naszód											
Nagy-Enyed											
N.-Szeben	jan. 4.	560	430	350	350	240	260	200	—	350	32
S.-Sz. György	jan. 3.	580	500	340	340	235	340	470	70	250	30
Szamosújvár	jan. 3.	600	380	350	—	250	—	300	100	500	26
Sz.-Régen											
Sz.-Udvarhely											
Torda											
V.-Muntyad											

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

16/16 lap	széri hirdeteskor											
	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
7	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—	—
8/16	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—	—
9/16	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
10/16	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
11/16	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

TARTALOM:

Előfizetési felhívás. — Az éghajlat viszonyainak befolyása az állati életre. — Szőlészetünk. — Utmutatás a mezőség kopárainak befásítására. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.